

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ОБОРОТУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ

О. КЛОЧНИК, здобувачка вищої освіти

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

Оборот роздрібною торгівлі є важливим економічним показником, який відображає обсяг продажів товарів та послуг населенню. Він є одним із основних джерел доходів для підприємств роздрібною торгівлі, які створюють робочі місця та забезпечують надходження податків до бюджету. Вплив обороту роздрібною торгівлі на заробітну плату є прямим і непрямим. Прямий вплив здійснюється через створення нових робочих місць у роздрібною торгівлі. Чим вищий оборот роздрібною торгівлі, тим більше підприємств працюють у цьому секторі, а отже, створюється більше робочих місць. Непрямий вплив обороту роздрібною торгівлі на заробітну плату здійснюється через зростання доходів населення. Чим вищі доходи населення, тим більше воно витрачає на товари та послуги, що призводить до зростання обороту роздрібною торгівлі. Таким чином, оборот роздрібною торгівлі є фактором, який сприяє зростанню заробітної плати.

Макроекономічне економетричне моделювання базується на застосуванні різних методів, наприклад, просторового та панельного моделювання [1], симультативного моделювання [2, 3], авторегресійного моделювання [4, 5] тощо.

Проаналізуємо взаємозв'язок середньої місячної заробітної плати, грн. (Y) та обсягу обороту роздрібною торгівлі, млрд. грн. (X) на основі статистичних даних, зібраних з офіційної сторінки Державної служби статистику України [6].

Середня заробітна плата та обсяг обороту роздрібною торгівлі взаємодіють між собою. Високий рівень середньої заробітної плати може підтримувати високий рівень споживчих витрат та сприяти зростанню обсягу обороту роздрібною торгівлі, що може підтримувати зростання економіки в цілому.

Середня заробітна плата відображає рівень життя та споживчу здатність населення. Висока середня заробітна плата може підтримувати високий рівень споживчих витрат та сприяти зростанню обсягу обороту роздрібною торгівлі.

Обсяг обороту роздрібною торгівлі відображає загальний обсяг товарів та послуг, що продані в роздріб. Цей показник є дуже важливим, оскільки роздрібна торгівля є одним з основних каналів споживчих витрат населення. Високий обсяг обороту роздрібною торгівлі може свідчити про високий рівень споживчих витрат, що може забезпечити ріст виробництва та зайнятості.

Побудуємо парну лінійну кореляційно-регресійну модель залежності середньої заробітної плати України від обсягу роздрібною торгівлі:

$$y=323,13+153,4 x,$$

де y – середня місячна заробітна плата, грн; x – обсягу обороту роздрібною торгівлі, млрд. грн.

Модель адекватна за Фішером, усі параметри статистично значущі, а відношення детермінації складає 0,94. Загалом, модель коректно описує

залежність між змінними, але логічно припустити, що між ними існує лагова залежність.

Використаємо метод послідовного оцінювання для виявлення довжини лагу у моделі.

Побудуємо аналогічно модель з включенням додаткової факторної ознаки X_{t-1} . Оцінки параметрів R-value менші 0,05, а отже статистично значущі, відношення детермінації дещо зросло – до 0,95.

Побудувавши модель з включенням двох додаткових факторних ознак X_{t-1} та X_{t-2} Бачимо, що оцінки параметрів знову статистично значущі. Відношення детермінації продовжує зростати і становить 0,95, а параметри залишаються статистично значущими.

На четвертій ітерації отримуємо статистично незначущі оцінки параметрів моделі, а отже дистрибутивно-лагова модель матиме вигляд:

$$\tilde{Y}_t = a + b_0 X_t + b_1 X_{t-1} + b_2 X_{t-2} + e_t$$
$$\tilde{Y}_t = -250,97 + 109,53 X_t + 21,82 X_{t-1} + 32,13 X_{t-2}$$

Короткостроковий (впливовий) мультиплікатор у моделі становить $\beta_0 = 109,53$, тобто у поточному періоді збільшення обсягу товарообороту роздрібною торгівлю на 1 млрд грн призводитиме до збільшення середньої заробітної плати на 109,53 грн.

Довгостроковий (загальний) мультиплікатор показує загальний вплив за три періоди (три місяці), $\beta = b_0 + b_1 + b_2$. Отже, загальний вплив зростання обсягу обороту роздрібною торгівлю протягом трьох місяців сприяє збільшенню середньої заробітної плати на 163,48 грн. Стандартизовані значення проміжних мультиплікаторів β_0^* , β_1^* і β_2^* показують пропорцію довгострокового впливу. На поточний період припадає 67% впливу, на попередній місяць – 13,35% й на 2-х місячний період – відповідно 19,65% впливу.

Список використаних джерел:

1. Зомчак Л., Коваль Л. Сталий розвиток регіонів України: просторово-панельний підхід. Інфраструктура ринку. 2022. С. 211-215.
2. Zomchak L. M. Sustainable development of Ukraine as a combination of social, economic and environmental components: structural econometric model of three-pillar approach. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. IOP Publishing. 2023. Vol. 1254. No. 1. P. 012125
3. Зомчак Л. М., Старчевська І. М. Симультаивне моделювання залежності економічного зростання та рівня інфляції України. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2022. №1 (105)). С. 78-85.
4. Zomchak L., Lapinkova A. Key Interest Rate as a Central Banks Tool of the Monetary Policy Influence on Inflation: The Case of Ukraine. Advances in Intelligent Systems. Computer Science and Digital Economics IV. Cham: Springer Nature Switzerland. 2023. P. 369-379.
5. Zomchak L., Umrysh H. Modeling and forecasting of meat and eggs producing in Ukraine with seasonal ARIMA-model. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2017. №3(3). P. 16-27.

6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
(дата звернення: 01.12.2023).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

ОУ ВЕНЬХАНЬ, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
асистент-стажист

*Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський університет
імені Рауфа Аблязова»*

Процес оцінювання ефективності інноваційного розвитку корпоративних інтеграційних об'єднань вимагає аналізу різних аспектів, що враховують як кількісні, так і якісні показники.

Нижче наведено критерії, які можна використовувати для оцінки ефективності інноваційного розвитку корпоративних інтеграцій:

- стратегічна відповідність:

забезпечення того, що інноваційний розвиток корпоративної інтеграції відповідає стратегічним цілям компаній-учасниць;

визначення якісних та кількісних показників, що відображають відповідність розробленим стратегіям;

- фінансові показники:

аналіз фінансових результатів інноваційних проєктів та їх вплив на фінансову стабільність об'єднань;

оцінка витрат та прибутків від інновацій, враховуючи інвестиції та отримані користі;

- технічний прогрес та інновації:

визначення рівня технічного прогресу внаслідок інновацій, таких як впровадження нових технологій, методів виробництва чи інноваційних продуктів;

аналіз кількості та значущості інноваційних проєктів;

- маркетинговий вплив:

оцінка впливу інноваційних рішень на позиції компанії на ринку та здатність задовольняти потреби клієнтів;

аналіз змін у попиті, зростанні частки ринку та реакція конкурентів на інноваційні зміни;

- людський капітал

оцінка готовності та залучення персоналу до інноваційного процесу;

аналіз розвитку навичок та компетенцій співробітників для успішної реалізації інновацій;

- ефективність управління проєктами:

оцінка ефективності управління інноваційними проєктами, зокрема відповідність графікам, бюджетам та виконання поставлених завдань;

- ринкова реакція та гнучкість:

аналіз швидкості та якості реакції об'єднань на зміни на ринку;